

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Hudební výchova se zaměřením na vzdělávání

JAN KRYL – ŽIVOT A TVORBA

bakalářská práce

Autor: Tereza Tvrdá

Vedoucí práce: Mgr. Martin Voříšek, Ph.D.

Rok: 2015

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma Jan Kryl – Život a tvorba, jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Tereza Tvrdá

V Blatné, 28/ duben 2015

Poděkování

Děkuji panu Mgr. Martinu Voříškovi za vedení mé bakalářské práce, za jeho cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích.

Mé poděkování patří také panu Janu Krylovi za poskytnuté informace, vstřícný přístup a čas strávený rozhovory.

Anotace

Cílem bakalářské práce je seznámení s Janem Krylem, bratrem Karla Kryla, jakožto textařem, básníkem a zpěvákem. Součástí práce je analýza poezie a písňových textů. Na základě textů vyvození jeho názorů, myšlenek a postojů. Konfrontace tvorby Jana a Karla Krylových. Seznámení s koncertní a přednáškovou činností.

Klíčová slova: hudba, Kryl, píseň

Annotation

The aim of the thesis is to introduce the lyricist, poet and singer Jan Kryl, the brother of more famous Karel Kryl. The work includes the analysis of Kryl's poetry and song lyrics. It deals with drawing views, ideas and attitudes based on the lyrics. It compares the artistic work of Jan and Karel and tries to introduce the concert and lecture activities of Jan Kryl.

Key words: music, Kryl, song

Obsah

Obsah.....	5
Úvod.....	1
1. Životopis Jana Kryla.....	3
2. Písňová tvorba.....	13
3. Koncertní a přednášková činnost.....	27
Závěr.....	32
Zdroje.....	33

Úvod

K tomuto tématu jsem se dostala prostřednictvím Karla Kryla. Jeho písničky znám již od dob, kdy jsem jezdila na tábor, a u večerního ohně se pravidelně hrály jeho písně. Neměla jsem ponětí o tom, že měl bratra. O Janovi jsem se dozvěděla až z televizního dokumentu. Zajímalo mě, jak skládá texty a hudbu, jestli jsou si jejich písně podobné, jak se Jan vyjadřuje, jelikož Karel je obecně respektovaný básník, ale nejen to. Chtěla jsem se dozvědět i o Janově životě. Zajímaly mě vzpomínky na dětství, sourozenecké vztahy, jaké to bylo, když byl Karel za hranicemi a jak se vlastně vyvíjela Janova kariéra. A v neposlední řadě mi přišlo jako dobrý nápad Jana nějakým způsobem zviditelnit.

Nejprve jsem se chtěla zaměřit pouze na srovnání tvorby Karla a Jana, ale zvítězila zvědavost se dozvědět alespoň něco málo i o životě méně známého bratra. Cílem této bakalářské práce není pokus stavět tyto dva autory na stejnou úroveň, ale pokusit se seznámit čtenáře s osobou Jana Kryla, jako se svébytným autorem, který tvoří své vlastní texty, a to jak písňové tak i poetické.

Částečným cílem této práce je přesvědčit obecnost, že Jan Kryl není žádným „parazitem“, jak ho mnozí nazývají, protože místy hraje i bratrovu tvorbu, ale ukázat, jak on sám tvoří. Že jméno Kryl mu neotevřelo cestu, alespoň ne zpočátku, ale že tomu bylo právě naopak a on měl kvůli svému příjmení především problémy a prosadit se pro něj nebylo snadné. Chtěla bych poukázat také na to, že se jménem Kryl se pojí nejen úcta některých lidí, ale bohužel také problémy, táhnoucí se s rodinou Krylových dlouhý čas.

Práci jsem rozdělila do tří kapitol. V první se budu zabývat životem a počátečními úspěchy a neúspěchy Jana Kryla. Kromě toho uvedu i stručný náčrt vývoje Karlovy kariéry, jelikož Karel měl na svého bratra bezesporu velký vliv. Zmíním i začátky Janovy tvorby.

Ve druhé kapitole se budu zabývat Janovou písňovou tvorbou. Uvedu příklady, které poté rozeberu po tematické stránce. Součástí kapitoly je i stručná hudební charakteristika. Posléze srovnám Janovy a Karlovy texty. Pokusím se uvést alespoň některé společné myšlenky a srovnám volbu výrazů obou bratrů.

Ve třetí a poslední kapitole zmíním koncertní a přednáškovou činnost a vydaná CD.

1. Životopis Jana Kryla

Na svět přišel jako nejmladší ze tří sourozenců. Jeho sestra se narodila v roce 1943, bratr Karel v roce 1944 a Jan roku 1947. Rod má své kořeny u Litovle, jenž leží v okrese Olomouc. Matka pocházela ze Starého Města u Frýdku, čili byla Slezanka, otec se narodil v Novém Jičíně a děti jsou rodem Hanáci.¹

Otec vlastnil bibliofilskou tiskárnu, kde se tiskly krásné knihy a bibliofilie. Dědeček Karel Kryl nejstarší založil tiskárnu v Novém Jičíně se společníkem Ferdinandem Scottim. Vznikla začátkem minulého století, v roce 1909. Dědeček v roce 1936 svého společníka vyplatil a stal se jediným vlastníkem tiskárny. V říjnu roku 1938 byla zavřena, jelikož se nacházela na území zabraném nacisty. Karel Kryl v Půlkacíři zmínil, že „*Tatínek dělal knížky celý protektorát, s početnými výsledky na gestapu. Tisklo se leccos – a mnohdy šlo o šibenici, zvláště když jedna gestapácká kontrola našťestí přehlédla, že pod čistými archy je celý stoh právě vytištěné – a možná nejzakázanější – knihy té doby. Jmenovala se „Právo domu“. Ale vím o tom čase pramálo, narodil jsem se až rok před koncem války.*“² Díky ing. Švehlovi našla tiskárna nové působiště v Kroměříži. Roku 1943 dědeček umřel a novým majitelem se stal jeho syn, tedy otec sourozenců Krylových. Od roku 1949 musel získávat úřední povolení na každou zakázku. Ta mu však byla odepřena. Tiskárna zůstala v provozu čtyřicet let a během toho zde tiskli či spolupracovali např. Petr Bezruč, bratři Čapkové, Bohuslav Reynek, Jan Zahradníček, František Halas. Dále také malíři, jako byl Max Švabinský, Karel Svolinský nebo František Tichý. Dne 7. dubna 1950 komunisté otci odebrali úřední povolení k provozování činnosti a nechali odstranit veškeré stroje. Označili ho za vykořisťovatele a musel budovat socialismus. Konkrétně Novou huť Klementa Gottwalda v Ostravě. Pracoval u Pozemních staveb, kde vykonával nejtěžší fyzické práce.³

U dětí se spíše počítalo s tím, že se budou živit manuálně. Tuto skutečnost komentuje Karel v Půlkacíři následovně: „*Nastala totiž taková blbá věc: sestra byla*

1 Vlastní rozhovor s Janem Krylem, pořizen dne 30. 08. 2014, Nový Jičín

2 ČERMÁK, Miloš. *Půlkacíř*. Druhé, doplněné vydání. Praha: Academia, 1994, s.10. ISBN 80-200-0187-5.

3 Z HISTORIE KNIHTISKÁRNY KRYL & SCOTTI A KAREL KRYL [online]. [cit. 2015-03-07].

Dostupné z: http://www.kryl.kat.cz/knihtiskarna/knihtiskarna_historie.htm

v osmé třídě, já v sedmičce, oba jsme měli samé jedničky, ale protože jsme byli buržoazní padouši, tak nám ve škole nechtěli dát doporučení na další studium. Na výběr jsme toho neměli moc- doly, hutě, zemědělství, pracovní zálohy nebo cihelnu.“⁴

Jejich budoucnost se však začala ubírat jiným směrem. V roce 1957, kdy sestra končila základní školu, rodiče řešili dilema, jak dostanou své děti postupně na školu střední. K tomu jim dopomohli kantoři, kteří znali rodinu Krylovu již od dob první republiky.

V březnu téhož roku se rodina stěhovala z Kroměříže do Nového Jičína, kde se uvolnil byt po jejich nemocné babičce. Odchodem do Nového Jičína dětský věk pro Jana skončil. Primárně si potřeboval zvyknout na nové sociální prostředí, najít si nové kamarády a rozloučit se se starými. Dalším, ale nikoli již tak významným problémem, se stal odlišný dialekt.⁵

Rodiče vedli děti k tomu, aby ctily přírodu a také aby ji měly rády. Velký důraz se kladl na to, aby přišly do styku s kvalitní literaturou. K Vánocům patřily vedle nezbytných věcí i knihy a součástí společných chvil se stalo předčítání nahlas. To vše je bezpochyby velmi ovlivnilo. Všechny tři děti provázely problémy s kázní, které pramenily z výchovy. Od dětství je rodiče vedli k přímocharosti myšlení i jednání a právě jejich přímocharost a svoboda ve vyjadřování názorů mnohdy vedly k tomu, že pedagogové si stěžovali na drzost. Jelikož vyrůstali v době, kdy neexistovaly počítače nebo mobily, častou alternativou, jak si ukrátit čas, tvořilo společné posezení a povídání si v rodinném kruhu. Jakmile se objevil problém, všichni přítomní se k tomuto problému museli vyjádřit. Rodiče nikdy neřekli svým dětem, že zastávají mylné nebo zcestné názory, jen jim doporučili, aby se na věc podívaly z jiného úhlu pohledu.⁶

Rodiče nebyli muzikanti, ale i přesto se v jejich rodině často zpívalo a k hudbě je poutal velmi blízký vztah. Již od dětství měli sourozenci blízko k folklóru a všichni tři prožili své folklórní období, které záviselo na tom, zda trávili čas v domácím prostředí, či naopak na internátě. Na škole v Novém Jičíně všechny tři sourozence vyučoval pan

4 ČERMÁK, Miloš. *Půlkacíř*. Druhé, doplněné vydání. Praha: Academia, 1994, s.12. ISBN 80-200-0187-5.

5 Vlastní rozhovor s Janem Krylem, 30. 08. 2014, Nový Jičín

6 Vlastní rozhovor s Janem Krylem, 30. 08. 2014, Nový Jičín

učitel Miloš Hubálek, který ve městě vedl soubor Javorník, jehož součástí byl i dětský soubor Javorníček. Všichni tři v souboru tančili a zpívali. Zde Jan Kryl strávil velmi příjemné chvíle, na které dodnes rád vzpomíná, a našel si zde mnoho přátel.⁷

1.1. Studium a zaměstnání

Jan Kryl vystudoval hutní průmyslovou školu, obor válcování, kování, lisování. Původně se chtěl dostat do Vodňan na střední školu rybářskou. Jelikož to ale byla prestižní škola, v té době jediná v České republice, se svým příjmením neměl šanci se tam dostat. Snažil se tedy sehnat si školu, která by byla poblíž jeho bydliště. Na hutní školu se sice dostal, ale neobešlo se to bez komplikací. I přesto, že přijímací zkoušku vykonal, byla jeho přihláška vyřazena. Pomohla mu jeho teta, která spolupracovala s manželkou ředitele té školy a která se za něj přimluvila. Takže nakonec složil i maturitu.⁸

V roce 1966 dostal na průmyslové škole umístěnku do Tatry v Kopřivnici. Po dvou měsících musel nastoupit na vojnu, kde se první rok dostal do knihovny, jelikož potřebovali distributora tisku, s čímž měl zkušenosti díky rodinné bibliofilské tiskárně. Tam se naučil psát na psacím stroji a druhý rok na vojně pro něj byl ve znamení přepisování denních rozkazů.

V profesním životě čekaly celou rodinu určité komplikace, se kterými se museli vyrovnat. V roce 1969 se Janovi narodila první dcera Hana. Talentovaná zpěvačka, jež působila několik let v dětském pěveckém sboru. Když měl sbor vycestovat do Itálie, nedostala povolení vyjet. Jelikož však byla sólistkou sboru a byla těžko postradatelná, sbormistr se za ni přimluvil. Nakonec vycestovat mohla a i přes protesty vystudovala gymnázium. Jednoduché to neměl ani Janův syn, který skládal na střední školu dvoje přijímací zkoušky, oboje splnil, ale ze škol přišlo odmítnutí. Pro nedostatek míst údajně nemohl být přijat. Jan se pokoušel odvolat, ale žádost byla přehlížena. Po telefonickém kontaktování bylo synovi umožněno vystudovat průmyslovou školu. Třetí dcera Pavla již měla vše jednodušší, co se studia týče.⁹

7 Vlastní rozhovor s Janem Krylem, pořizen dne 30. 08. 2014, Nový Jičín

8 Vlastní rozhovor s Janem Krylem, pořizen dne 30. 08. 2014, Nový Jičín

9 Vlastní rozhovor s Janem Krylem, pořizen dne 30. 08. 2014, Nový Jičín

Jan Kryl po návratu z vojny v roce 1968 z Tatry odešel a nastoupil ve Vojenském opravárenském závodu v Novém Jičíně - Šenově. Vystudoval specifické hutnické obory, ale u vojáků se jednalo o práci technickou, kdy spíše měřil, posuzoval a určoval stav součástek. Pracoval tam jako civilní zaměstnanec a na starost měl defektoskopii určitých agregátů z tanků. Po rozebrání měl určit, které součásti jsou v pořádku a které je třeba opravit či vyměnit. V roce 1971 Jana z vojenské opravy tanků vyhodili.

V té době už byl Karel Kryl na seznamu nežádoucích osob z oblasti kultury a navíc odsouzen za opuštění republiky a Jan tím pádem označen za nespolehlivého. Jeho přítel mu však zajistil místo v továrně hned druhý den. Jednalo se o místo v podniku Strojtex v Novém Jičíně. Továrna vyráběla stroje pro textilní a kloboučnický průmysl. Náplní jeho práce se stalo nově vyrobené součásti textilních strojů na obráběcích strojích posoudit. Zda jsou vyrobeny podle výkresové dokumentace. Pod názvem Strojtex fungoval podnik do roku 1991, po tomto roce byl privatizován a došlo ke změně názvu na Dotex. Zde byl Jan Kryl zaměstnán do konce roku 1996, kdy odešel na vlastní žádost. Kvůli jeho věku pro něj už bylo obtížné si najít další práci. Jediným podnikem, který byl ochotný ho zaměstnat, byli opět vojáci v Novém Jičíně - Šenově. Tam pracoval necelé čtyři roky a pak odešel z toho podniku podruhé (poprvé v roce 1971). Od té doby se věnuje svobodnému povolání hudebníka.¹⁰

1.2. Karel Kryl

Je nutné zmínit, že dráhu písničkáře před Janem již započal jeho bratr Karel. Dle vzoru staršího bratra Jan začal s psaním básní i s hraním na kytaru, jelikož je pochopitelné, že se chtěl staršímu sourozenci vyrovnat.¹¹ Karel měl na Jana bezesporu velký vliv, a je proto vhodné alespoň zhruba zmínit začátek a vývoj Karlovy kariéry.

Spolužáci na střední keramické škole v Bechyni hrávali na kytaru a Karel nechtěl zůstat pozadu, proto se začal učit také. Roku 1959 ho rodiče obdarovali za vysvědčení jeho první kytarou, k čemuž se vyjádřil slovy: „*Mám pocit, že kdyby mi rodičové bývali byli tušili, co tenhle špás bude stát nervů, byli by mi raději bývali*

¹⁰ Vlastní rozhovor s Janem Krylem, pořizen dne 30. 08. 2014, Nový Jičín

¹¹ Vlastní rozhovor s Janem Krylem, pořizen dne 30. 08. 2014, Nový Jičín

*koupili sušenky, nebo co. Leč, nechali se zlákat.*¹² Při studiu psal primárně básně, ale byl odhodlán napsat i svou první píseň, což se mu povedlo, ale své poezii dával přednost. Druhá píseň vznikla až po maturitě, kdy se přestěhoval do Teplic a pracoval v továrně na sanitní keramiku. Tato práce nerozvíjela jeho tvůrčí potenciál, jelikož to byla práce nenáročná na přemýšlení. Zde objevil jazz, což mělo vliv nejen na jeho básně, ale i na jeho „*odjakživa nekolektivní chování vůči společnosti*“. Když nebyl v práci, recitoval v Divadle poezie v Teplicích a už ve větší míře psal své písně.¹³

Roku 1963 byl povolán na vojnu do Dobřan, kde poznal, co dovede pocit moci udělat s obyčejným člověkem, a začal nenávidět nadvládu. Ujal se zde knihovny „*Měli jsme štěstí, protože v knihovně byly libri prohibiti, samozřejmě v zapečetěné a zamčené skříňce. Ale nikdo už nevěděl, jestli ta skříňka má zadní stěnu. Pečeť byla v pořádku, ale stačilo jen trochu šikovně sáhnout...a vytáhnout třeba Proces se Slánským. Navíc, jako knihovník jsem byl spoluodpovědný za objednání knih. Takže jsem například koupil Josepha Hellera, Hlavu 22, kterou tehdy kupodivu vydalo Naše vojsko. A tou knížkou se mi podařilo demoralizovat jednotku. Vojáci nehleděli na to, že to je o amerických vojácích v Itálii. Velmi zřetelně však viděli stupiditu armády. Ta totiž nezná hranic.*“¹⁴ Z agitačního střediska zřídil zázemí, kde se poslouchala Svobodná Evropa. V té době napsal píseň Tráva, což byla velmi protivojenská píseň. Neodsuzoval funkci armády, ale její podlehnutí mocenským či politickým ambicím. Znovu začal hrát divadlo a uspěl v armádní soutěži tvořivosti, kde zpíval a recitoval pásmo s názvem Nálet na blbý. Což bylo vzápětí zakázáno, jelikož zjistili, že je to protivojenské, a nikoli protiválečné.¹⁵

S tvorbou a příležitostným vystupováním pokračoval i po návratu z vojny zpět do Teplic Při posezení „*v kterémsi sklepě*“, kde zpíval své písně, si ho všiml Miroslav Kovařík, který se zabýval poezií a spolupracoval s rozhlasovým studiem v Ústí nad Labem. Zde také Karel nahrával své první písně pro rádio, mezi kterými byla např. Salome či Nevidomá dívka. Pokoušel se napsat i muzikál, ale zbylo z něj jen pár písní. Z Teplic odešel, jelikož dostal nabídku, aby olomoucké skupině Bluesmen dělal textaře. Z toho nakonec sešlo, jelikož Karel psal česky, a členové kapely potřebovali anglický jazyk. V místním klubu s názvem Dex, který otevřeli Pavel Dostál a Jaroslav

12 KRYL, Karel. *Krylogie*. Praha: Akademie věd České republiky, 1994, s.11. ISBN 80-200-0374-6.

13 KRYL, Karel. *Krylogie*. Praha: Akademie věd České republiky, 1994, s.11-15. ISBN 80-200-0374-6.

14 ČERMÁK, Miloš. *Půlkacíř*. druhé, doplněné. Praha: Academia, 1994, s. 40. ISBN 80-200-0187-5.

15 ČERMÁK, Miloš. *Půlkacíř*. Druhé, doplněné. Praha: Academia, 1994, s.41. ISBN 80-200-0187-5.

Göbl pro hudební kapely a osobnosti, uspořádal několik pořadů. Přišlo setkání s Miloslavem Zapletalem, který v té době byl redaktorem v ostravském Mikrofonu, kde Karel nahrál pár písní. Nastalo stěhování za rodiči do Nového Jičína, jelikož nevládnul byt a finance nebyly dostatečné. V té době ho už psaní písní živilo, žádné jiné stabilní zaměstnání neměl. V Jičíně založil Klub mladých, kde čas od času předvedl svůj písničkový pořad, a stále častěji dojížděl do ostravského studia.¹⁶

Do roku 1967 projel velké množství klubů. Veřejně vystupoval převážně v klubech pro mládež a často vysílal v rozhlase. Významný předěl jeho kariéry přinesly události dne 21. 8. 1968, kdy vojska pěti států Varšavské smlouvy vstoupila na území Československa.¹⁷ Mladší bratr Jan byl tehdy na vojně v Podbořanech, kde sloužil u tankového vojska. V ten samý večer byl Karel s rodiči na dovolené u jejich známých. Následující den se dozvěděli, že jsme okupováni. Ve vlaku na cestě z Kroměříže řešili starosti o Jana. Ve vlaku z Kroměříže do Nového Jičína vznikla snad nejslavnější Karlova píseň *Bratříčku, zavírej vrátka*.¹⁸ Tato píseň záhy zaznamenala velký úspěch v hitparádovém soutěžním pořadu Jiřího Černého *Čtrnáct na houpačce*. Mimo *Bratříčka* uspěla v této hitparádě i píseň *Morituri te Salutant*. Jiří Černý pak Karlovi navrhl, aby udělal ze svých písní album. *„Když v roce 1969 vyšla Karlu Krylovi jeho první deska Bratříčku, zavírej vrátka, zapůsobila na mnohé jako zjevení něčeho zcela jedinečného, něčeho, co se vymykalo všem dosavadním zkušenostem s českým protestsongem, žánrem, k němuž byl Karel Kryl sice také počítán, ale v němž vždy působil trochu jako nezvedené dítě. Kryl byl jiný. Jeho hudba byla prostá a melodická, jeho pěvecký projev i jeho zjev byly přirozené, bez afektů a manýr. Krylovy texty nadto hlubokou a přitom srozumitelnou obrazností a dokonalou formou veršů zřetelně vypovídaly, že máme co činit se skutečným a zralým básníkem.“*¹⁹

V roce 1968 následovalo setkání Klubu spřízněných duší Semaforu v Obecním domě, kde vystupovaly známé osobnosti *„Hvězdy se střídaly, až posléze vypadl elektrický proud. Zablikalo několik lateren, leč aparatura na laterny nejede. A tak jsme se probjovali na jeviště a začali hrát. A zpívat. Z téhle improvisace bylo nakonec*

16 ČERMÁK, Miloš. *Půlkacíř*. Druhé, doplněné. Praha: Academia, 1994, s.41-48. ISBN 80-200-0187-5.

17 NOVOTNÁ, Alena. *Československé dějiny v datech*. Praha: Svoboda, 1987, s.540. ISBN 25 - 043 - 87.

18 Vlastní rozhovor s Janem Krylem, 30. 08. 2014, Nový Jičín

19 KRYL, Karel. *Krylogie*. Praha: Akademie věd České republiky, 1994, s.5. ISBN 80-200-0374-6.

*pozvání ke spolupráci na návštěvních dnech Semaforu.*²⁰ Dále obdržel pozvánku na účinkování ve Sluníčku a ve Viole. Dostal dokonce pozvání k zazpívání na Pražském hradě, to se už psal rok 1969. 9. září toho roku odjel do Německa na písničkářský festival na hrad Waldeck. Netušil, že odjíždí na dvacet let. V Mnichově si zažádal o azyl, jelikož mu došlo, že situace v jeho rodné zemi se změnila a on že je v jiné pozici.²¹

Věděl, že ve Svobodné Evropě najde lidi, kteří umí česky a pomohou mu s překládáním úředních záležitostí, jelikož němčinu neovládal. S touto rozhlasovou organizací spolupracoval od roku 1969. Po čtrnácti letech externí spolupráce zde dostal nabídku na trvalé zaměstnání. „*Odtud známe i Krylogii, pořad vzpomínek, básniček a písní, tuto úsměvnou i hořkou, ironickou a sebeironickou bilanci života, doby a vlastní tvorby. Odtud poznáváme i Karla Kryla, jeho bytostnou nenávist k nesvobodě, nechut' k morálním kompromisům, pohrdání totalitní mocí, odpor proti nízkosti a zlu v každé podobě.*“²² V období od roku 1975 až do roku 1991 (kdy dal výpověď) zde vysílal kromě svých hudebních pořadů i sportovní a náboženské zprávy. Po čase začal psát pro rozhlas písně a básně na aktuální témata.²³

Roku 1972 spolupracoval s Yvonne Přenosilovou. Toho roku se hodlal oženit: „*Našel jsem totiž, já, starý cynik staromládenecký, dívku svých snů.*“²⁴ Než ke svatbě mohlo dojít, odjel do USA na sedmítýdenní turné. Nastal obrat v jeho životě i v jeho tvorbě, kdy se pokoušel psát o klidném životě, o lásce a o pochopení. V době zamilovanosti psal více textů než jindy, mezi nimi byly i čtyři biblické písně, nebo přesněji řečeno „*životem inspirované a biblí maskované*“ písně, které byly určené lidem v jeho rodné zemi.²⁵

Ve svém dalším tvůrčím období se věnoval písním, které měly spíše humorné ladění. Stal se ilustrátorem edice Poezie mimo domov, kde mu vyšly kryptogramy na dívčí jména. Např. na jméno Daniela, což byla jeho platonická láska.

20 KRYL, Karel. *Krylogie*. Praha: Akademie věd České republiky, 1994, s.98. ISBN 80-200-0374-6.

21 KRYL, Karel. *Krylogie*. Praha: Akademie věd České republiky, 1994, s.99-118. ISBN 80-200-0374-6.

22 KRYL, Karel. *Krylogie*. Praha: Akademie věd České republiky, 1994, s.5. ISBN 80-200-0374-6.

23 ČERMÁK, Miloš. *Půlkacíř*. Druhé, doplněné. Praha: Academia, 1994, s.100-122. ISBN 80-200-0187-5.

24 KRYL, Karel. *Krylogie*. Praha: Akademie věd České republiky, 1994, s.154. ISBN 80-200-0374-6.

25 KRYL, Karel. *Krylogie*. Praha: Akademie věd České republiky, 1994, s.171. ISBN 80-200-0374-6.

*„Dech tvůj mne lapil při pondělku
A v úterý – rty veselé
Na středu padlo slíbat tělku
I čtvrtek zpívá o těle
Eben tvých vlasů pátek značí
Lod' boků pro sobotu stačí
A sedmý den
a sedmý den
a sedmý den
je neděle“²⁶*

Následovalo asi osmdesát koncertů, kdy přibližně polovina měla být v němčině, což znamenalo překlad českých textů do německého jazyka. Postupem času psal méně a méně písňových textů a věnoval se více básním. Mimo psaní básní pokračoval v práci na rozsáhlé poetické skladbě, jež byla věnována posledním měsícům života Arthura Rimbauda.²⁷

Koncem roku 1980 mu bylo uděleno tříměsíční tvůrčí stipendium ve státě New Hampshire v USA, kde vyšla sbírka Zbraně pro Erató a další dvě zde začal. První dostala název Amoresky a druhá Krylias a Odysea.²⁸

Zpět do vlasti se vrátil až v listopadu roku 1989 na pohřeb své matky a to už ho lidé považovali za legendu a obdivovali ho. Jeho prvotním zájmem bylo okomentovat tehdejší dobu, jelikož byl z polistopadového vývoje zklamán. Požadoval, aby nastalo potrestání viníků, kteří byli zodpovědní za stav země, ale k tomu nedošlo. V té době psal jen *„častušky, nic jiného, škleb nad tím, co v téhle zemi vidím. Zpupnost člověka, který měl hodně naděje – a teď je moc zklamán. Připomíná mi to situaci, kdy jsem musel odejít ze Svobodné Evropy – protože jsem byl někde jinde. Teď chci odejít odtud. Tohleto není moje vlast, tou bylo Československo. Ale to už neexistuje.“*²⁹ V té době už jeho popularita značně klesla a z důvodů ekonomických a politických se rušily jeho koncerty. Chtěl uskutečnit celou řadu věcí, mezi které patřilo psaní poezie, pohádkové knihy, prózy, a v neposlední řadě se chtěl odstěhovat. *„Dnes svou zemi znovu opouštím-ale je to mnohem víc záležitost duše. Nepatřím sem. Důkazem je i to, že jsem tu vlastně nic pořádného nenapsal. Ale je to i moje vina. Vyčerpá jsem se- křikem, zlostným*

²⁶ KRYL, Karel. *Krylogie*. Praha: Akademie věd České republiky, 1994, s.204. ISBN 80-200-0374-6.

²⁷ KRYL, Karel. *Krylogie*. Praha: Akademie věd České republiky, 1994, s.210-224. ISBN 80-200-0374-6.

²⁸ KRYL, Karel. *Krylogie*. Praha: Akademie věd České republiky, 1994, s.245. ISBN 80-200-0374-6.

²⁹ ČERMÁK, Miloš. *Půlkacíř*. Druhé, doplněné. Praha: Academia, 1994, s.130. ISBN 80-200-0187-5.

povykováním, spory s lidmi, kteří mi za to nestáli.“³⁰ 3. března 1994 znenadání umřel v Mnichově a pohřeb se uskutečnil 11. března v bazilice sv. Markéty v Břevnově. Jeho manželka žádala, aby se pohřeb konal v Mnichově, na což měla právo, ale Krylův právník a jeden z Karlových přátel ji přemlouvali, aby nechala Karla spočinout vedle jeho rodičů v Novém Jičíně, což si přáli i příbuzní. Břevnov se nakonec stal kompromisem.³¹

1.3. Počátky tvorby

Jan, ovlivněn bratrem, začínal pochopitelně jako snad každý muzikant, a to tím, že si psal své texty „do šuplíku“, jelikož v dobách totalitního režimu trpěl nedostatkem komunikace. Lidé raději přecházeli na druhý chodník, aby se s ním nemuseli potkat a nemuseli na něj promluvit. Nikdo nechtěl slyšet jeho názory, jelikož to byly názory protirežimní. Za komunistické éry jakožto bratr Karla Kryla nemohl na veřejnosti volně vystupovat. Tu možnost dostal samozřejmě až po pádu komunistického režimu.³²

Příležitost k prvním veřejným produkcím přišla díky výročí souvisejícím s jeho bratrem Karlem. Tři roky po Karlově smrti, to jest v roce 1997, dva starosty z okolí Kroměříže napadlo, že by mohli uskutečnit festival, který by se nazýval Dny Karla Kryla. Hledali člena rodiny, který by jim dal povolení k použití jména, jenže Jan i přesto, že je pokřtěn Jan Karel, jim to povolení dát nemohl. Během jejich rozhovoru došla řeč na to, že Jan si píše své básně. Chtěli ho tedy dostat na jeviště jako překvapení. Tím pádem ve svých padesáti letech odrecitoval z papíru své básně mezi takovými hvězdami jako Miroslav Paleček, Michael Janík, Jiří Dědeček, Pepa Nos nebo Egon Lánský. Brněnský folkař Pavel Foltán, jenž byl moderátorem celé akce, mu posléze nabídl spolupráci, která však neměla dlouhého trvání.³³ Při pátém výročí bratrovy smrti Jan Kryl dokonce zahajoval vzpomínkový pořad v Karlínském divadle.

V roce 1998 se mu ozval Pepa Nos a nabídl mu, zda by nechtěl vystoupit v jeho programu jako host. Jejich externí spolupráce začala symbolicky 21. srpna 1998. Toho dne pozval Pepa Nos Jana do svého programu v Luhačovicích. Po této akci s nimi

30 ČERMÁK, Miloš. *Půlkacíř*. Druhé, doplněné. Praha: Academia, 1994, s.156. ISBN 80-200-0187-5.

31 ČERMÁK, Miloš. *Půlkacíř*. Druhé, doplněné. Praha: Academia, 1994, s.160-161. ISBN 80-200-0187-5.

32 Vlastní rozhovor s Janem Krylem, pořizen dne 30. 08. 2014, Nový Jičín

33 Vlastní rozhovor s Janem Krylem, pořizen dne 30. 08. 2014, Nový Jičín

Jan odjel na dva dny do Polska. V Krakově a ve Varšavě tou dobou probíhaly České dny a Jan Kryl byl v programu zapsán jako český básník. První den vystoupil se svou tvorbou v Krakově. Přítomní však nerozuměli české řeči, tím pádem jeho výstup nepatřil mezi ty, na které by vzpomínal rád. Po této zkušenosti přeložil své básně cestou z Krakova do Varšavy do polského jazyka. Tam nejprve svou tvorbu prezentoval v polštině a potom i v češtině, aby byla slyšet melodie a přízvuk české řeči. Tento výstup už dopadl přijatelněji než předchozí.³⁴

Vznikl společný pořad Nostalgie s Krylem. Pepa Nos hrál písně a Jan zpočátku jen recitoval vlastní básně. Časem se chopil iniciativy a nabídl jejich program středním školám. S tímto pořadem objeli valnou část České republiky. První místo, kam společně zamířili, byla jeho bývalá střední škola hutnická, která slavila výročí čtyřicet let od svého založení. Posléze objeli postupně školy v nejbližším okolí, což znamená např. Frýdek-Místek, Frenštát, Frýdlant nad Ostravicí, Kopřivnice, Ostrava, Opava, Hradec nad Moravicí, Bruntál, Krnov či Vrbno pod Pradědem, a vzápětí následovaly školy po celé České republice. V tu dobu pořádali sto čtyřicet až sto padesát programů ročně. Po čase se Jan nechal od Pepy Nose přemluvit, aby také prezentoval své vlastní písně. Začal tedy hrát svou tvorbu a to byl počátek konce jejich spolupráce. V roce 2004 Jan spolupráci s definitivní platností ukončil, jelikož Pepa Nos začal filmovat a na jejich společné vystupování mu nezbývalo mnoho času. Z toho vyplývaly dlouhé přípravy a spěch. Zkusil tedy program, jenž byl určen především pro školy, vytvářet sám.³⁵

Začínal tedy v padesáti letech, kdy většina muzikantů už víceméně končí anebo těžší z předešlých úspěchů, a musel se mnohému naučit. Tím se myslí např. dramaturgie nebo to, co všechno si na jevišti může vůbec dovolit. Začátek byl pro něj poměrně nepříjemný. Lidé konstatovali, že je pouze hyenou a parazitem, který se jen přiživuje na slávě svého bratra. Než začal totiž prezentovat svou vlastní tvorbu, připomínal posluchačům písně svého bratra. Byli zaskočeni tím, jak se může vůbec opovážit vystoupit na jeviště po Karlovi. Dospělo to až do té fáze, že obdržel několik výhrůžek, že by měl uvažovat o tom, že se nechá přejmenovat. Mezi mladým publikem si však získal velkou spoustu svých příznivců a na mnoha koncertech pro veřejnost diváci nakonec byli nadšeni z toho, že si tvoří své písně a že nehraje jen tvorbu svého bratra.

34 Vlastní rozhovor s Janem Krylem, pořizen dne 30. 08. 2014, Nový Jičín

35 Vlastní rozhovor s Janem Krylem, pořizen dne 30. 08. 2014, Nový Jičín

Nakonec paradoxně samo obecnstvo požadovalo, aby hrál alespoň několik Karlových písní.³⁶

³⁶ Vlastní rozhovor s Janem Krylem, pořizen dne 30. 08. 2014, Nový Jičín

2. Písňová tvorba

Na svém kontě má kolem osmdesáti písní a přibližně dvě stě padesát textů včetně básní. Zpívá jen své texty, kromě dvou Karlových písní a písně Život je jen náhoda od Jiřího Voskovce a Jana Wericha, kterou napojuje za píseň Werichovský elixír. Většinou interpretuje své texty sám, výjimkou bylo, když nabídl svůj text i s melodií v ženském partu zpěvačce a folkové písničkářce Evě Henychové. Zda ho zmíněná zpěvačka užívá, si ale není jistý. Hudbu k textům si také vytváří sám, ale existují i písně, ke kterým mu hudební doprovod vytvořil někdo jiný. Na píseň s názvem Kamínky, která vyšla na druhém CD s názvem Jsem sám, mu doprovod vytvořil jeho přítel ze Zbiroha Radek Skačík. Jan si ho však nepatrně upravil po rytmické stránce. Na další text s názvem Mindráky složila hudbu Marta Němcová, která objíždí mateřské a základní školy, a se svou partnerkou Věrou Nerušilovou vytvořily divadlo pro děti „Raf a Ňaf“. Ty písně ale nikdy neužil, jelikož hudební doprovod nekorespondoval s náladou textu a s Janovou představou. Profesor Václav Ptáček, jenž je sbormistrem novojičínského dětského souboru Ondrášek, mu zpracoval hudební doprovod ke dvěma textům, a to ke Krylogii a Příslovím. Druhá zmíněná píseň, tj. Přísloví, se poté stala součástí repertoáru Ondrášku. K textu Oheň, který je pro Jana velmi silný, se pokoušeli vytvořit muziku hned dva lidé. Jan tento text přivezl s sebou na setkání trampů do Medenice, kde ho přečetl svému příteli Eduardu Vedralovi ze Chicaga, kterému se text zalíbil, a právě jeho zásluhou se text dostal ke Karlu Marešovi. Karel Mareš spolupracoval s celou řadou známých osobností, jako např. s Waldemarem Matuškou, Karlem Gottem nebo s hudební skupinou Olympic. Text zhudebnil, avšak vzhledem k Janovu stylu hraní a vzhledem k jeho zpěvu to celé netvořilo jednotný dojem. Posléze se setkal s přítelem Pavlem Šindlerem z Bratislavy a zmínil se před ním, že má potíže se dopracovat k vhodné melodii, která by svou náladou přesně vystihovala text. Pavel Šindler neprodleně nabídl svou pomoc a „*spatra*“ vytvořil melodii. Jeho výsledek však také nenaplnil očekávání Jana, a tak si po delší době vytvořil jednoduchý doprovod sám. Jeho písňové texty nejsou nikde vydané.

Vždy je samozřejmě potřeba určitého impulsu, který ho k danému tématu dovede, i on potřebuje určitou múzu. Svého času mu stačilo se projít příjemnou, tichou přírodou nebo zahlédnout pohlednou ženu. Místem pro vznik jeho inspirací je také

rybník, kam chodí často rybařit. Klid mu pomáhá, aby si utřídil své myšlenky. Tam má šanci si promyslet, co ho trápí, naplňuje nebo naopak nenaplňuje.

Jedná se o různorodé skladby, co se týče rozsahu i tematiky. Sám uznává, že k vytvoření textu je potřeba značného úsilí, jelikož „*nechrlí texty z rukávu*“ jako jeho bratr Karel. Snaží se o co největší různorodost, aby jednotlivá témata nepůsobila stereotypně. Ve většině písní se snaží komentovat aktuální dění buďto z jeho života, nebo ze života ostatních lidí. Ke vzdálené historii neodkazuje, jen k událostem, které se udály v minulém století a které se týkají jeho samotného nebo jeho rodiny. Převážně se jedná o jeho osobní zpověď, o jeho myšlenky nebo názory na konkrétní věc či současnou situaci. V jeho vyjadřování se odráží výchova rodičů, kteří ho vedli k přímočarosti, jež je zjevná z jeho textů. Prostým způsobem pojednává o věcech, které jsou blízké obyčejnému člověku, nikoli těm, kteří v ničem nestrádají, neřeší složité životní situace nebo jsou spokojeni s tím, jakým směrem se vyvíjí stav naší země. Nejedná se o filosofické úvahy, složité jinotaje či květnaté metafory, naopak pojmenuje věci stručně a jasně. Tvorba se dotýká veškeré lidské činnosti, od politiky přes lásku až po přírodu.

Věří v sílu přírody, které nedokáže nikdo rozkázat. Ukazuje zároveň na bezohlednost člověka vůči ní a také na to, jak se příroda dokáže zregenerovat a vrátit se k původnímu stavu. Zároveň nabádá k tomu, abychom si jí vážili a neviděli v ní jen možnost zisku. Dalším často frekventovaným tématem je kritika lidské chamtivosti a sociálních rozdílů mezi lidmi, boží nespravedlnosti, jež se týká lidských osudů či postavení lidí. Zároveň v mnoha textech varuje před lidskou hloupostí, které je dobré se vyhnout, pokud je to možné. Velmi kriticky se vyjadřuje k médiím, která zprostředkovávají recipientům především násilí. Zároveň ale také nabádá k určitému boji nebo ke vzpouře, aby se věci změnily. Což demonstruje píseň *Až jednou*:

Jan Kryl - Až jednou

*Až jednou budeme chtít začít znova,
až přejí se nám surovost,
co prezentuje televize NOVA,
až začnem hledat náklonnost,
pak těžko nalezneme správné vzory,
či podle čeho máme žít.
Jsme naprogramováni na horory,
kde upíři smí krev nám pít,
kde všude převládá jen brutalita
a vladařem je vždy ten zlý,
ošklivost krásu na smetišti vítá
a vítězem je oplzlý
a senzace se u neštěstí hledá,
z bolesti druhých těží zisk,
podvod a krádež – to jsou naše kréda,
či aspoň trochu zkřivit pysk.
Rf.: Fašismus, rasismus, vraždění,
horory, hrůzy a zděšení,
nenávisť, zloba a násilí
nedobré semě jsme zasili!*

*Až politici budou zase lidmi,
až myslet budou jako my,
až místo noci bude aspoň přítmí,
až zmizí všechny pogromy,
až kvůli uhlí nezničíme hory,
stromy jen dřevem nebudou,
až s hrdostí a bez pokory
splyneme s krásnou přírodou,
pak teprve se přestaneme stydět
nad tím, co zbylo pro děti.
Dokud však jedni žijí tady v bídě
a jinde přepych viděti,
mocní už neví, jak by nahrabali,
že ostatní až zírají
a dokud ti, co dříve byli malí,
zas prázdné hrsti svírají
a ti co proti křivdám nejvíc zbrojí,
se snaží urvat čím dál víc,
nesmíme ustat v nerovném tom boji,
ale řvát protest z plných plic!*

V další písni s názvem **Příslaví** naráží na slibování obratu k lepšímu, které by mělo přijít každým dnem, ale nic se zatím neděje, jde jen o konejšení. Člověk si musí přetrpět mnohá úskalí, než přijde vytoužená odměna. Píseň může posloužit jako varování před falešnými a vypočítavými lidmi, kterým záleží na své kariéře a na tom, aby se dostali co nejvýš, ale že se vše může změnit, si neuvědomují. Čím výše se dostanou, tím horší je pád dolů. Naráží také na špatnou morálku, která se může projevat např. povýšeností, a varuje důvěřivé lidi, aby byli obezřetní a slepě nedůvěřovali.

Jan Kryl - Přísloví

*Kdo chce se dobrat přísloví,
či prostor dáti glose,
má-li na hlavě máslo, ví,
teplem by rozteklo se.
Kdo pořád jenom slibuje,
že všechno stokrát vrátí,
ten ve lhaní si libuje
a prázdnou slámu mlátí.*

*Rf: Jen hodin pár a minut pět
prý ke štěstí nám zbývá,
sto přísloví si přetrpět
a chleba tvrdá skýva.*

*Kdo sladká slova má pro vás,
vyhněte se mu radši,
než naváže vás na provaz
tahat za konec kratší.
Kdo natřásá se jako páv,
na lidi hledí z výšky,
toho se velmi rychle zbav,
vždyť chválí ocas lišky.*

Rf: Jen hodin...

*Kdo ve všem hledá okliku,
uhýbá před sekerou,
třetím chce býti ve mžiku
a ti dva ať se perou.*

*Komu v odvaze zvlhnul prach,
či zlomil šíp se v kuši,
nenech se chytit na švestkách,
spas rychle svoji duši.*

Rf: Jen hodin...

*Vykopat jámu nestačí,
sám můžeš spadnout do ní.
Cestu si vyber jinačí,
vonící pod jabloní.
Jednou se přece ulomí
na pivním džbánu ucho,
pak půjdem čistit polomy
a v řekách bude sucho.*

Rf: Jen hodin...

*Kdo stále šplhá výš a výš,
zábrany nemá žádné,
ti dole jsou mu na obtíž,
pak z větší výšky spadne.
Když vyškrábe se na strup veš,
prý naduté se ježí.
Za vozem kulhej, blátem šlap,
kol cesty padlí leží.*

Rf: Jen hodin...

Důležité při tvorbě jsou pro něj emoce, ať kladné či záporné.³⁷ V jeho textech ovšem dominují spíše negativně zabarvené pocity, jako je vztek, zklamání, rozčarování, útočnost, jízlivost nebo ironie. Což lze doložit na dvou následujících textech. Opět je zde vidět kritika soudobé morálky jako v předchozí písni, konkrétně lidské pasivity a pohodlnosti, kdy je snazší se přizpůsobit a podřídit, než si stát za svým názorem a pokusit se ho prosadit. Touto písni také vyjadřuje myšlenku, že když se člověk zbaví jednoho zla, přijde další a mnohdy ještě horší. Odkazuje v ní na svého bratra, který měl problémy, jelikož se nebál říct, co si skutečně myslel, a mnoho lidí tím poštvál proti sobě. V textech místy užije i vulgarismus nebo obecnou češtinu, což je postaveno

³⁷ Vlastní rozhovor s Janem Krylem, pořizen dne 30. 08. 2014, Nový Jičín

do kontrastu s jeho jinak spisovnými výrazy. Neužívá složité metafory, naopak volí jednoduché srozumitelné výrazy, ze kterých jasně vyplývají jeho názory a postoje.

Jan Kryl - Krabi

*Už je to pěkná řádka let,
to musím vám tu říci,
co odešel na onen svět
můj bratr milující.
Všem pravdu říkal do očí,
což mocným dřelo kůži,
víc bylo těch, co útočí,
míň těch, co dali růži.*

*Šel světem cestou necestou,
až došel k pravdy hradu,
chtěl snoubit se s tou nevěstou
a nedbal mrazu, chladu.
Do cesty trní staví se,
z útesů bariéry
a všude krabi šklebí se-
je konec kariéry!*

*Je zvláštní, že i po létech,
ti krabi jsou tu znova
a pravda, sotva chytla dech,
nemůže najít slova.*

*Zas z trní, hloží, útesů
tu bariéry stojí,
s klepetem vzhůru v úděsu
se krabi pravdy bojí.*

*Byl kolem pravdy raků dav,
dím k jejich obhajobě,
pozpátku lezli pod svůj splav,
však přímo, vzhledem k době.
Dnes raci přímou ztratili,
lepší je krabem býti,
bokem máš více za chvíli
a těžko kdo tě chytí.*

*Je štěstím krabi brnění,
klepeto vzhůru trčí.
K čemu je pravdy mínění,
když zlo a závist frčí!
Když utneš jeden parátek
a předhodiš ho ptákům,
dva vyrostou mu nazpátek!!
Nevrátíme se k rakům?*

Jan Kryl - Werichovský elixír

*Všude kolem plno zlosti,
rozpaků a zloby,
kam jsme došli, lidé prostí,
na přelomu doby.
Už jsem z toho na palici
zítra víc než dneska,
co předvádí politici
a čemu se tleská.*

*Nejsem pro a nejsem proti,
dělám co je nutné,
že nám vládnou idioti,
to je velmi smutné.
Kde je slušnost, kde je rozum,
jedno co to stojí,
každý hájí svoji pózu,
o křeslo se bojí.*

*A tak hledám cestu svoji
v Augiášim chlívě.
Nenechám lva na pokoji,
hrabu se mu v hřívě.
Nejde přec' o plná břicha,
na to stačí kšandy.
Moudrost čerpám od Wericha,
taky trochu srandy.*

*Nebýt toho elixíru,
co mi duši hladí,
v lidskou soudnost ztratím víru,
milí kamarádi.
Dosti řečí, činy třeba,
ať se dobře máme,
než dojde maso i chleba,
tak si zazpíváme:
Život je jen náhoda..*

Některé z písní mají svou historii, např. **Přivaly vod** je jedna z nich. K této písni má velmi blízký vztah. Přibližně dva měsíce před tím, než udeřily druhé povodně v roce 2002, si cvičil ponurou melodii, ale nevěděl z jakého důvodu. Neměl k té melodii zatím ani text. V srpnu byli se ženou a s přáteli v Rožmberku nad Vltavou na odpočinku. Nic jim nechybělo, avšak atmosféra rozvodněné a hučící Vltavy nastartovala myšlenkový proces a začal vznikat text. Udělal nejprve jednu sloku, posléze k tomu připsal druhou, ale neustále měl pocit, že je to málo. V září 2002 dopsal třetí sloku, avšak místo Přivaly vznikly Přivaly vod. Považuje ji za jednu ze svých nejzdařilejších a obsahově nejsilnějších písní. Nejde zde pouze o přírodní tematiku, té se týkají první dvě sloky, ale slouží i jako paralela negativních mezilidských vztahů. Člověk se mylně domnívá, že přírodě dokáže poručit nebo že ji může ovládnout, což však není pravda. Až když ukáže svou sílu a nepoddajnost, lidé začnou mít obavy, strach a někdy zbývají jen nářky a bolest nad ztrátou.

Jan Kryl - Přivaly vod

*Přivaly vod, městem se valí
přivaly vod, není tu, není tu,
kdo by se smál.*

*Přivaly vod zblízka i zdáli
valí se, valí, co bude dál.*

*Nadutost člověčí a tvorstvo rozkáže,
kdy bude tma,
přírodě poručí,
že od zítřka do kopce řeka téct má
Přivaly vod zblízka i zdáli
valí se, valí, co bude dál.*

*Přivaly vod valí se zemí
Přivaly vod, jen oči pro pláč
a prázdná dlaň
Přivaly vod bezmocní, němí
bloudíme zemí, co bude dál.*

*Jen rukou mávnutí
a proti větru prý zavlaže plášť,
šílenci nadutí,
ztratili pokoru, znají jen zášť.
Přivaly vod, valí se, valí,
kde domy stály, jen holá je pláň*

*Přivaly běd na svět se valí
přivaly běd jen zloba lidská a hrůza hrůz.
Přivaly běd, nevíme, zda - li,
radovat smíme se z překrásných míst.*

*Šílenci člověčí, otupí mozky a oslepí zrak
pak štěstím zaječí, přestaňte smáti se,
vždyť je to tak.
Přivaly běd, jak vody zdáli
na nás se valí člověčí hnus.*

Kromě písňových textů píše i poezii. Ze svých básní sestavil dvě básnické sbírky, první s názvem En pasant a druhá se jmenuje In medias res.

Výjimečný vztah má k básni **Modlitba**, již recituje na každém představení. Kvůli této básni měl konflikt s přítelem, který je katolický kněz. Důvodem ke konfliktu bylo osočování boha. Jan se hájil tím, že je člověk a tím pádem se musí ptát, proč věci

jsou tak, jak jsou a nedějí se jinak. Janův vztah nebo spíše postoj k víře je komplikovaný, věří v to, že „něco“ řídí veškeré věci kolem nás. Ale netvrdí nutně, že to musí být Bůh nebo spíše že bychom to museli nazývat Bůh. Na konkrétním názvu nezáleží, to jsou pouze jména. Zpočátku vlastně prosí o pomoc nebo o radu, jelikož už je téměř zoufalý. I zde kritizuje nespravedlnost, ale tentokrát boží, nikoli nespravedlnost, za kterou by byl zodpovědný určitý člověk nebo lidé obecně. Pochybuje a zaujímá tázavý postoj, ale je zde vidět určitá jízlivost a útočnost. Člověku nezbývá než věřit, ale otázkou je, jak dlouho to vydrží a zda ho nezlomí občasná příkoří, které se mu děje.

Jan Kryl - Modlitba

*Pane můj, spas mou duši, co utápí se
v hříchu...*

*I když dělám, co se sluší, přec vyčítáš
mi pýchu?*

*Můj pane, pokorně prosím a činím už
roky.*

*Sděl, čím onu pýchu skosím, nasměřuj
moje kroky.*

*Skutky Tvé s úctou sleduji, však
v rozpacích se topím,*

*pokoře, Pane, sděluji a oči studem
klopím.*

*Ne pýcha, ale poznání, že měříš dvojím
metrem...*

*Korouhví točíš na báni a ženeš písek
větrem.*

*Jak věřit v Tebe, Pane, mám, když všude
jenom sliby.*

*Namísto slasti samý klam a mně vyčítáš
chyby.*

*Jak říct těm, co v nemoci už nenalezli
cestu:*

Že se jim chystáš pomoci?

Že nemoc rovna trestu?

*Jak složité je modlit se, vytrvat v pevné
víře...*

*Když rány pálí velice a kzemi tlačí
kříže.*

*Smích mocných kuším proniká, cit
prodán za poklady.*

*Neztrestáš přísně viníka, k dobrým se
točíš zády.*

*Tak ptám se, proč to, Pane můj, že
jedněm steleš slámu...*

*a druhým zase plíseň, hnůj, živiš je
v sebeklamu.*

*Prý možná potom, v očištění, se bédný
dočká pocty.*

*Dnes má jen v Bibli počíst si, za víno
pít octy.*

*Do prachu cesty dát se v běh, drátí se
trním, hložím...*

*šplhati strmě po schodech a doufat
v pravdu Boží.*

*A v to, že melou Boží mlýny sic pomalu,
však jistě.*

*Už dosti bylo naší viny, dej čistému vše
čisté!*

Kromě nesouhlasu nebo kritiky také povzbuzuje k lidské individualitě a k tomu, aby si člověk stál jak za svým názorem, tak za svým cílem a neslevoval z něj. Nejen v písňových textech, ale i ve své poezii varuje nebo se vysmívá hlouposti. To můžeme pozorovat na jedné z jeho kratších básní **Blbec**.

Jan Kryl - Blbec

*Kdo umíš býti sebou sám,
tou smečkou blbů nezdolán,
už vyhráno máš z půli.*

*Nevnímej ale faleš, klam.
Je lépe prožít těžký flám,
než blbům býti kvůli.*

*I kocovinu z flámů znám,
když nejsem tu a nejsem tam,
točím se za virgulí.*

*Dnes zbyl jsem sám jak prázdný rám.
Však lépe zůstat v hejnu vran,
než vprostřed stezky mulí.*

*Zbavím se klidně přízně dam
a snesu škleby mord, či tlam,
blba však ztrískám holi!*

S lidskou hloupostí souvisí báseň **Bulvár**. Jan kritizuje bulvár jakožto primitivní a nízkou zábavu, ale příjemci to stejně vyžadují. Toto médium sděluje k životu nepotřebné informace, které jsou ovšem pro mnohé atraktivní a nezbytné. Jan se úmyslně a průhledně vysmívá irelevantním informacím, které ovšem nabývají na důležitosti pro dnešní populaci. Jestliže se jedná o něco soukromého a nepříjemného, recipienti to jenom vítají, protože mají možnost se zaradovat z cizího neštěstí. Celá báseň je napsána v jízlivém duchu a s nadsázkou. Do bulváru se opírá s ironií a není výjimkou, když užije vulgární výraz. To, že neužije celé jméno osob, nesvědčí o jeho neúctě, ale naopak o neúctě bulvárních zpravodajů. Částečný výčet možností, kde lze sehnat tyto informace, svědčí o velkých možnostech nabídky.

Jan Kryl - Bulvár

*Nelze žítí bez bulváru,
rozhlas, telka nebo tisk,
místo pravdy plno škváru,
všude čumí stejný pysk.
Super nebo Překvapení,
nova, Blesk či Mladý svět.
Šťasný Jim tu zuby cení,
všichni zvou nás na výlet.*

*Do vybrané společnosti,
koukneme jim za vrátka.
Chtěj nás držet v netečnosti,
udělat z nás telátka.
Zvědavost to provokuje,
hltej, div se, vpravo hled'!
Jak se u VIP žije,
zemský ráj to na pohled!*

*Kdo prodělal liposukci
a kdo nosí paruku,
kdo se svlékl při produkci,
sežral tucet nanuků,
jestli slavné trápí větry,
kdo s kým, o čem, pro koho?
A kdo hvězdě plete svetry-
bulvár je tu od toho!*

*Jestli kaká hvězdné dítě
do nočníku ze zlata,
samozřejmě ovlivní tě,
až je Země placatá.
Že má Lucka vilu šestou,
rumem léčí ten svůj splín,
Kája utek před nevěstou!
Když víš tohle, tak jsi IN!*

2.1. Charakteristika hudební

Skladby odpovídají formátu folkové písně, kdy muzika vyloženě doprovází a umocňuje text, ve kterém se nachází jádro sdělení. Důraz je kladen na vyjádření myšlenek, názorů a emocí v textu a to přímočarým a upřímným způsobem. Jak již bylo řečeno dříve, komentuje buďto společenské dění, nebo osobní prožitek, kdy o prostých věcech pojednává prostými slovy a obecně sdělným způsobem, což může evokovat zhudebněnou poezii všedního dne. Text obvykle zapisuje na osm popřípadě na šestnáct řádků, kdy využívá převážně střídavý rým. Svě texty interpretuje sám, nikoli ve spolupráci s dalšími zpěváky. Žádná píseň nepřesáhne pět minut, což je doba, po kterou je posluchač schopen intenzivně vnímat.

Jako nástroj užívá akustickou kytaru, na kterou se sám doprovází. Jelikož hudba zde má především doprovodnou funkci, jedná se o muziku prostou a tempově i dynamicky stabilní. Doprovod není posluchačsky ani interpretačně náročný, zřídka se hudebních ozdob, jakými jsou např. trylek nebo nátryl a další. Podbarvuje text a slouží k hudební charakteristice. Užívá základní harmonické funkce, to znamená tóniku, subdominantu a dominantu. Převládají u něj durové tóniny a základními stavebními jednotkami jsou C dur a G dur akord, což vypovídá o jisté oprostěnosti muziky. Posluchač nezaznamená žádný tóninový kontrast ani žádné modulace. Hudba není

kontrastní ani s ohledem na další složky, jakými jsou rytmus, rozsah nebo dynamika. Nejčastěji užívá dvoudobé či třídobé metrum, které se v průběhu skladby nemění. Rytmus je pravidelný, nekomplikovaný a v celé písni se dodržuje výchozí tempo. Co se týče rozsahu doprovodu, nevyužívá krajní polohy nástroje, dá se říci, že veškeré písně jsou ve střední poloze. Ani velké dynamické rozdíly zde nenajdeme. Po většinu času zaznívá zhudebněný text a k němu jednoduchý akordický doprovod, kdy akordy jsou častěji hrané naráz nikoli rozloženě. Sólové virtuózní pasáže, kde by mohl předvést hráč techniku, se zde nevyskytují. Předehry i mezihry jsou hudebně jednoduché a tvoří je pár akordů beze zpěvu.

Melodie stejně jako doprovody nejsou nikterak složité a často jsou posazeny ve střední poloze. Nejedná se o velký tónový rozsah, kde by byl závratný rozdíl mezi spodním a horním vrcholem. Prudké akordické vzestupy či sestupy zazní jen zcela výjimečně. Mezi tóny nejsou velké intervalové skoky, melodie se zdá plynulá. Vokální část interpretuje pouze Jan, vícehlasy se neobjevují.

Jak je již výše uvedeno, užívá akustickou kytaru, avšak ve studiových záznamech zaregistrujeme přítomnost dalších nástrojů. Studiové verze se liší od skladeb živě provozovaných, jelikož jsou ozvláštněné. U některých písní jsou slyšet dvě akustické kytary nebo kytara elektrická, což se týká např. písní *Zloba* nebo *Co by bylo, kdyby nebylo*, jež vyšly na prvním CD s názvem *Krédo*. Kromě akustické nebo elektrické kytary můžeme zaznamenat foukací harmoniku, která zazní v písni *Bulvár* a také knoflíkovou tahací harmoniku, jež je využita ve skladbách *Automatický pilot* a *Má milá*. Bylo řečeno, že akordy zaznívají naráz, avšak u písní *Řekni mi*, *Rozchod* a *Kolovrat* nastává výjimka, kdy akordy jsou hrané rozloženě a tempo je zde mírnější než u ostatních skladeb. To souvisí s obsahem textu, jenž vypovídá o neveselých pocitech nebo situacích, často souvisejících s milostným životem.

2.2. Srovnání písňové tvorby bratrů Jana a Karla Krylových

Tvorba obou bratrů je logicky konfrontována, pokusme se najít shodné nebo naopak rozdílné body. Společné mají mimo jiné např. to, že nabádají lidi k určité revoltě, každý svým specifickým způsobem a reflektují stav společnosti a lidské vlastnosti a vše nazývají opravdovým jménem, nikoli v eufemismech. Oba kladou důraz na morálku, čest a pokoru. V textech se pochopitelně nezaměřují jen na vyjádření

odporu nebo na kritiku, ale častým motivem u nich je i láska nebo příroda. Nutno podotknout, že každý se vyjadřuje k jiné době, i když Jan místy odkáže na minulý režim a na svého bratra a naopak Karel místy naznačuje, kam bude směřovat vývoj naší země. Oba sourozenci se doprovází na akustickou kytaru a interpretují své vlastní texty.

Janovy texty jsou převážně kritické a ironické, kdy je vidět nespokojenost se současným společenským děním. Místy i určitá rezignace a smíření se s tím, že změna už se neuskuteční. Zároveň však některé texty vyznívají jako výzva k činu. Jeho texty nevyžadují, aby se nad nimi čtenář tolik zamýšlel, vše je řečeno jednoznačně a jednoduše. Promlouvá k lidem prostřednictvím první osoby plurálu.

Karel místy užije pro odlehčení humor či nadsázku a často u něj zaregistrujeme hru se slovy a to jak s jejich zvukovou stránkou, tak s jejich významem. Alegorický způsobem v některých případech situaci nebo osoby zesměšní nebo ztrapní. U Karla je tematický záběr o něco širší než u Jana. Často ve svých satirických textech užívá historické výjevy nebo postavy, např. *Veličenstvo kat* nebo *Král a klaun*, které slouží jako paralela k současnému dění. Více si s jazykem „pohrává“: „*Najednou jsem objevil, že v jazyce je možné násilnit, ale i tvárnit, budovat, pěstít a kráslit – daleko líp než v kterémkoli jiném materiálu. A taky jsem zjistil, že jazyk může být strašlivá zbraň. Jazykem lze zabít mnohem spolehlivěji než čímkoli jiným – ale musí se to umět*“.³⁸

Pro srovnání užijeme již zmíněný Janův text s názvem *Werichovský elixír* a Karlovu píseň *Darwin*.

38 ČERMÁK, Miloš. *Půlkacíř*. Druhé, doplněné. Praha: Academia, 1994, s.82-83. ISBN 80-200-0187-5.

Karel Kryl – Darwin

*Svět byl kdysi rozdělen na zájmové sféry
kdo nechtěl být „přivtělen“, musel vlastnit
kvéry
k zabránění panice roztáhly se dráty
vyznačily hranice, a tak vznikly státy, ach
jó.*

*Státy měly povahu zuřivého býka,
dovolím si úvahu, corridy se týká:
vezmi hadr červený – býk je z něho jelen,
a pak mezi jeleny bude jelen vtělen, ach
jó.*

*Kouká býček nebohý na skutečnost
prostou:
místo rohů parohy na hlavě mu rostou,
rozvíjí se všestranně, okusuje hloží,
jeví zájem o laně a vesele se množí, ach
jó.*

*Hajný řeční o míru, o nadšení z práce,
mezitím mu v revíru vzrostla populace,
oblékl si halenu, zavolal si lovce,
aby mu prý z jelenů nadělali ovce, ach jó.*

*Místo lovců zeshora poslali mu vědce,
vědec je však potvora a genetiku nechce:
„Buržoazní pavědi ztěžují nám práci,
z půlky budou medvědi a z druhé půlky
ptáci.“*

*Že je věda vznešená, nezná kompromisy,
dal jelenům do sena Lysenkovy spisy,
vysoká se nažrala předepsané dávky,
velká změna nastala, ale – chyba lávky,
ach jó!*

*Jelen není nadšený, že není, co býval,
z lani že jsou kačeny a on sám je – mýval:
„V postavení zoufalém pokusím se přežít,
lépe býti mývalem, nežli vůbec nežít, ach
jó!“*

*Kačeny i mývali mají rádi vodu,
potají se stýkali – dali základ rodu,
nahore se radují z územního zisku,
u potoků hodují stáda ptakopysků, ach jó.*

*Zatímco se velmoži těší svému vlivu
lidstvo už se nemnoží – oddává se pivu,
nikdo už mu na hroby nepřinese věnce,
jsme tu svědky choroby zvané dekadence,
ach jó.*

*Objevil se jedinec mezi ptakopysky,
obhlédl svůj zvěřinec, olízl si pysky:
„Odstraníme hranice! Otevřeme dvěře!
Dáme místo v kronice ptakopysčí éře, ach
jó!“*

*Zvířena je nevinná, nezná, co je otrok,
nepřečetla Darwina a neví, co je pokrok,
otevřeli hranice, podlehli tak dravcům,
a než přišly opice, patří vláda savcům,
ach jó.*

*Od opice k člověku je už jenom krůček,
najednou jsme v pravěku: Homo peče
bůček!
Homo se nám rozmnoží – základ pro
starověk,
potom sáhne po noži – a je z něho člověk,
ach jó.*

*Člověk ruce přiloží k společnému dílu,
z vítězů jsou velmoži, dosahují cílů,
ti pak, kteří prohrají, rezignují k pivu,
pomalu nám vznikají nové sféry vlivu, ach
jó.*

*Svět je totiž rozdělen na zájmové sféry,
kdo nechceš být „přivtělen“, musíš
vlastnit kvéry,
k zabránění panice roztáhnou se dráty,
vyznačí se hranice – a zas máme státy,
ach jó...*

Vidíme zde podobnou problematiku, kdy oba kritizují společenskou situaci a morálku lidí, jak vládnoucích vrstev, tak i vrstev podřízených. U obou cítí posluchač ironii, určitou hořkost, nespokojenost, rozčarování nad stavem společnosti, která se nijak nebrání.

Zatímco Jan své názory vyjadřuje explicitně a mnohdy volí velmi expresivní výrazy nebo dokonce vulgárnější výrazivo, Karel užije jinotaje, i když místy dosti průhledné, takže posluchač si význam textu musí interpretovat podle svého uvážení. U Jana se s jinotaji nesetkáme v takové míře, věc přímo pojmenuje a upřímně sdělí své názory a postoje, kdy předkládá již hotové konstatování. U Karlových textů se předpokládá, že čtenář nebo posluchač bude mít o době, o které zpívá, určitý přehled a vědomosti, aby si mohl spojit souvislosti a vyčíst mezi řádky různé narážky. Janovy skladby nejsou tak rozsáhlé co do počtu a slok ani co se týče rozsahu jednotlivých rýmů.

Následující dva texty ukážou, jak se každý po svém vyrovnává se ztrátou lásky.

Jan Kryl – Chybíš mi

*Chybíš mi, krásko, když odešel sen
a nejsi tu se mnou,
jsi sedmikráskou, zrak tvůj je len
a s pleťí tak jemnou.*

*Chybíš mi, milá, hle – slunce jas!
Tak lidsky mi scházíš.
Jsi má něžná víla, tak proč zas a zas
už nepřicházíš?*

*Chybíš mi, kvítku, co vykvetl v nás,
den je v plné síle,
přetrhl nitku ten odporný čas,
tak pokročme v díle.*

*Chybíš mi stále, je den nebo noc
či dočkám se deště?
Má záchrano v skále, chybíš mi moc,
jak říci to ještě?*

*Chybíš mi, děvče, tma vládu chce vzít,
já zahnal ji světlem,
mohu jen říct, že chtěl bych tě mít,
opájet se teplem.*

*Chybíš mi dnes a budeš i zítra,
to těžko co změní,
když vykvete vřes, večer či z jitra.
Vždyť ty jsi moje snění!*

Karel Kryl – Ledvinové kamínky

*Jen ledvinové kamínky
mi zbyly místo vzpomínky
na lásku tvou a něhu
Dany eM,
jsem truchliv, ač ne bez viny,
žal odnesly si ledviny
a Spolek přátel žehu,
Dany eM.*

*A že mi z vášně slabo je
lkám tóny z hlubin hoboje,
mám na hoboji vruby,
Dany eM.
Den kutálí se k západu
a já si zpívám Papadů
a šůbydůbydůby,
Dany eM.*

*Ach, chtělo by se zaplakat,
když tupě civím na plakát,
jsa rozpolcený vedví,
Dany eM,
ten plakát na dva turnaje,
v nichž první cenou urna je,
v ní popel z mého ledví,
Dany eM.*

*Už nebaví mě řečičky,
tak tiše saju z bečičky
svůj hektolitr piva,
Dany eM,
už obloha je nachová
a k areálu krchova
jen sto yardů mi zbývá,
Dany eM,
a jen sto yardů mi zbývá,
Dany eM...*

U Jana vyzní text naléhavěji než u Karla, mimo jiné jelikož několikrát zopakuje spojení „chybíš mi“. Tento text odhaluje druhou stránku Janovy osobnosti. Neukazuje se nám zde jen jako kritik společnosti, nýbrž jako člověk, který zažívá milostné trápení. Oproti výše uvedené písni Werichovský elixír volí mírnější výrazivo, které navodí lítostivou atmosféru. Není zde žádná hořkost, zlost nebo ironie, jak jsme mohli vidět v předchozím textu a také v jeho dalších písních. Jakmile se jedná o vyjádření milostného vztahu či zklamání, ironii neužívá. Autor si zoufá a potřebuje vyjádřit smutek a naléhavé volání po své milované osobě. Konkrétně v této ukázce je Jan poetičtější než Karel.

Karel se naopak od lítosti i zklamání distancuje a své duševní rozpoložení vyjadřuje pomocí sarkasmu, určité hořkosti a zesměšnění. Na tomto konkrétním textu zaregistrujeme velmi silnou ironii, ale pochopitelně existují také texty jinak pojaté, než je tento.

3. Koncertní a přednášková činnost

Jak je již uvedeno v předchozích kapitolách na pódiu se začal objevovat v roce 1997, poprvé na festivalu Dny pro Karla Kryla, kde vystoupil jako básník. Ohlasy nebyly zpočátku pozitivní, ale postupem času si získal své příznivce. Asi rok spolupracoval s brněnským folkařem Pavlem Foltánem a posléze s Pepou Nosem. Po ukončení spolupráce s Pepou Nosem, kdy dělal pět a půl roku manažera, v roce 2004 začal program, jenž byl určen především pro střední školy, vytvářet sám.³⁹

Při výstupu prezentuje své básně a písně, ale i písně svého bratra Karla. Hovoří o rodinných poměrech, situaci za minulého režimu, nebo kritizuje současnou situaci v našich médiích. Kromě kritiky se ale také zmíní o cestování a o potřebě cizích jazyků, na což klade důraz i ve svých textech.³⁹ Součástí jeho přednášek měl být i životopis jeho bratra Karla. Ale vzhledem k pasivitě studentů se na téma Karel Kryl ani nedostala řada. Výjimečně zazněl jeden nebo dva dotazy na toto téma. Takže to Jan musel přehodnotit a svůj program předělat co se týče výběru písní ale i zestručněných informací o Karlovi.⁴⁰

Jan navštívil školy od Aše až po Sninu a Medzilaborce na východě Slovenska. Ukázal se např. v Prešově na Pedagogické a sociální akademii nebo na Umělecké škole. Dále ve Svidníku na Pedagogické a sociální akademii nebo na Gymnáziu dukelských hrdinů. Dalším městem, do kterého zavítal, byly Košice, kde navštívil sportovní gymnázium. Velmi hezky vzpomíná na Gymnázium v Šahách nebo na Gymnázium v Bánské Bystrici.⁴¹

Často koncertuje na středních školách, v prostorách jídelny, auly apod., v hospodách, menších klubech, čajovnách, knihovnách, divadlech či na setkání trampů. Před třemi lety byl pozván na setkání trampů do Medenice, která leží jižně od města Písek. Na začátku září se sem sjíždí muzikanti a trampové z celé České republiky. Na této akci se setkal s Josefem Fouskem nebo Pavlínou Jíšovou. Toto setkání také

39 Vlastní rozhovor s Janem Krylem, pořizen dne 30. 08. 2014, Nový Jičín

40 Vlastní rozhovor s Janem Krylem, pořizen dne 30. 08. 2014, Nový Jičín

41 KRYL, Jan. *Jan Kryl: textař, básník a zpěvák* [online]. 2008 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: www.jankryl.cz

navštěvuje jeho přítel z Chicaga Eduard Vedral, jenž je šerifem tramské Osady Dálava.⁴²

Jezdí nejen po celé České republice, kde si veškeré akce zařizuje sám, ale velmi často zavítá i na Slovensko, kde má své spolupracovníky, kterými jsou Peter Surovka a Ján Juráš, jenž Jana oslovil. Ján Juráš se žíví jako manažer v Bratislavě ve společnosti Slovenské akademie věd. Mimo jiné moderoval také setkání prezidentů Michala Kováče s Václavem Havlem. Na Slovensku je Janovi nakloněno velké množství posluchačů. Vystupuje tam raději než v České republice z toho důvodu, že „*slovenské publikum je čistější, věrnější a otevřenější než české*“.⁴³ V nedávné minulosti se vypravil mimo jiné do Sabinova, Spišské Belé, Prešova, Košic, Svidníku a Medzilaborců.

Často se vrací na stejná místa. Nejvíce navštěvovanými městy jsou Košice, Prešov a Medzilaborce. V Košicích vystoupil v divadle Thália a dále v Bábkovém divadle. V Prešově v Divadle Alexandra Duchnoviče a v Medzilaborcích v Kulturním středisku Andyho Warhola.

V minulých letech vystoupil také v Bratislavě, kde zavzpomínal na sametovou revoluci. Koncertní šňůru započal v Nových Zámcích a pokračovala v Rožnově, Malackách, Bratislavě, Banské Bystrici a Nové Bani. Do Bratislavy zavítal při příležitosti 40. výročí invaze Sovětské armády do Československé republiky. Vystoupil na nádvoří literární kavárny Next Apache a představil své písně, které vznikly v letech 1968 – 2008. Neukázal se zde sám, ale v doprovodu Pavla Šindlera, který ovládal klávesy, Ericha „Boboše“ Procházky, který hrál na foukací harmoniku, a Karola Heleši, jenž vypomohl druhou kytarou.⁴⁴

Koncerty trvají zhruba devadesát minut, rekordní délku měl koncert, který trval čtyři hodiny. Optimální množství se pohybuje okolo padesáti až sto padesáti diváků. Na Open Air Festivalu v Trutnově vystupoval pro osm tisíc diváků. Od roku 1999 až do roku 2004 byl nejvíce aktivní v koncertní činnosti. Koncerty zahajuje myšlenkově složitějšími texty. Pokračuje texty o lásce, politice, dále humornými texty a zakončuje je básní s názvem Až jednou.⁴⁵

42 Vlastní rozhovor s Janem Krylem, pořizen dne 30. 08. 2014, Nový Jičín

43 Vlastní rozhovor s Janem Krylem, pořizen dne 30. 08. 2014, Nový Jičín

44 Supermusic. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: www.supermusic.sk

45 Vlastní rozhovor s Janem Krylem, pořizen dne 30. 08. 2014, Nový Jičín

Poslední tři roky však programy opadly a vykonal asi tak polovinu, což znamená sedmdesát až osmdesát ročně. V minulém roce jsme ho ale měli šanci často slyšet v rozhlasích či vidat v televizích, neboť se konalo velké množství vzpomínkových akcí na jeho bratra Karla, který by oslavil 70. narozeniny. V roce 2013 od ledna do května vykonal každý měsíc pět koncertů. Pak následovala pauza až do října, kdy opět začal s programem, který skončil až v prosinci⁴⁶

Roku 2010 se ukázal na výstavě výtvarného umění svého bratra Karla ve Vysokém Mýtě. Současně zde probíhala oslava výročí, kdy odešla ruská vojska z tohoto města. Zde Jan vystupoval na náměstí po zpěvačce Martě Kubišové a byl velmi mile překvapen, když diváci neodešli, ale zůstali poslouchat i jeho představení.⁴⁷

Zúčastnil se také folkového festivalu, nesoucího název Krylonoce, kde se setkává řada písničkářů a umělců. Hlavním cílem festivalu je připomenout nejen osobnost Karla Kryla, ale i hodnoty, které uznával, nebo jeho názory. Tento festival se koná od roku 2006 a v roce 2012 se poprvé z České republiky přesunul na Slovensko. Kromě Jana Kryla zde účinkovali např. Jaromír Nohavica, Pepa Nos, Lucie Nosová, Edo Klena, Igor Cvacho nebo Soňa Hornáková.⁴⁸

V dubnu roku 2014 jsme si ho mohli poslechnout v rozhlasovém vysílání Jana Rosáka, který si ho pozval do svého Tandemu, jenž je vysílán v Českém rozhlasu. Vysílání probíhá pravidelně každý pátek a trvá hodinu, během které Jan Rosák vyzpovídá známé osobnosti ohledně jejich pracovního i soukromého života. Jan se zde rozhovořil nejen o svém bratrovi, ale i o své dráze, o spolupráci s Pavlem Foltánem nebo Pepou Nosem, o poslechu Svobodné Evropy či o jejich dětství a rodinné historii.⁴⁹

3.1. Nahrávky

Vydal celkem tři CD, všechna na své vlastní náklady, u svého přítele, jehož jméno není oprávněn poskytnout. Distribuce probíhá především u příležitosti jeho koncertů. První CD je vzpurné až „rebelské“ a vyšlo v roce 2003 s názvem "Krédo".

46 KRYL, Jan. Jan Kryl: textař, básník a zpěvák. <i>Jan Kryl</i> [online]. 2008 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: www.jankryl.cz

47 Vlastní rozhovor s Janem Krylem, pořizen dne 30. 08. 2014, Nový Jičín

48 Folk.sk. *Krylonoce* [online]. 2012 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: www.folk.sk

49 Tandem- talk show Jana Rosáka. *Český rozhlas* [online]. 2014 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: www.rozhlas.cz

Je zde ostrá kritika společnosti a určité zklamání z vývoje společnosti a z mezilidských vztahů, s čímž souvisí velký výskyt vulgarismů. Oproti ostatním je toto CD laděno ironicky, útočně, uštěpačně a je skeptické. Zmiňuje velké množství negativních lidských vlastností, jako jsou např. chamtivost, nepřejčnost, vypočítavost a závist. Více než na zbylých nahrávkách kritizuje média a atmosféru současné doby. Je vidět určité prozření, jelikož měl jistá očekávání a cítí, že ta se nenaplní. Jako hosta si pozval písničkáře Pepu Nose, který ho doprovází na druhou kytaru, popřípadě na foukací harmoniku. Objeví se zde písničky *Krédo*, *Zloba*, *Co by bylo, kdyby*, *Studnice poznání*, *Česká povaha*, *Krabi*, *Bulvár*, *Přivaly vod*, *Panuje strach*, *Labuť*, *Prohřešky doby*, *Vykřič se*, *Kříž na řetízku*, *Stojím na hlavě* a *Werichovský elixír*. Výběr těchto písní vyplynul ze společného vystupování Jana a Pepy Nose.⁵⁰

Druhé se jmenuje "Jsem sám" a vyšlo v roce 2006. Na tuto desku již vybíral písně tematicky. CD je směřováno od žertovných textů po texty milostné. Není už tak útočné jako první CD, jak můžeme vidět mimo jiné i z menší frekvence výskytu vulgarismů např. nesouhlas nebo nelibost jsou vyjádřeny mírnějším způsobem. CD můžeme rozdělit na dvě části, kdy v první jsou vzpomínky na dětství, dospívání a zážitky s tím spojené. v druhé již vzpomínky milostné. Vybavuje si jak zážitky příjemné, tak i zklamání, bolest z milostných trápení, z lásky a z rozchodů či napětí ve vztahu mezi dvěma lidmi. Připomíná určitý příběh, který začíná zamilovaností, pokračuje vzpomínáním na hezké chvíle, kdy se dva lidé ještě milovali, posléze však přichází hádky, které završí rozchod (píseň *Rozchod*) a vše končí osamělostí člověka (*Jsem sám*). Na závěr CD jsou vzpomínky už převážně teskné a nostalgické. Doprovod naprosto koresponduje s náladou textů. Zde jsou nahrány písně *Bráška*, *Každý na něco*, *Za moře*, humorná *Bzi, bzi*, *Zpívali nám v TV*, *Reklamy*, *Poslední zhasne svíčku*, *Automatický pilot*, *Sen*, *Našel jsem*, *Krevní tlak*, *Má milá*, *Řekni mi*, psána ve dvou polohách pro mužský a ženský pohled, *Rozchod*, *Jsem sám*, *Kolovrat* a *Kamínky*.⁵¹ Při nahrávání tohoto CD nezůstalo jen u kytary, ale využívá zde doprovod na elektrické klávesy, který mu zajistil muzikant Jan Trunda.

50 KRYL, Jan. Jan Kryl: textař, básník a zpěvák. <i>Jan Kryl</i> [online]. 2008 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: www.jankryl.cz

51 KRYL, Jan. Jan Kryl: textař, básník a zpěvák. <i>Jan Kryl</i> [online]. 2008 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: www.jankryl.cz

Poslední CD vydané v roce 2008 se nazývá "Není bratr jako bratr" a objevují se tady kromě písní i básně a drobné komentáře. Jedná se o záznam naživo z koncertu v Bratislavě, kde vystupuje sám. Některé písně nacházející se na tomto CD už vyšly i na předchozích deskách, tím pádem budou uvedené jen ty písně, které nebyly zmíněné v předchozích odstavcích: *Vzpomínka na srpen*, *Bratříčku, zavírej vrátka*, píseň od Karla Kryla, *Co mě trápí na světě*, *Modlitba*, *Roboti*, *Povodeň na Vltavě*, *Laso*, *Jarmanka*, *Studnice poznání*, *Mat*, *Šípová Růženka*, *Našel jsem*, *Lenošení*, *Protože*, *Čočka na nesprávném místě*, *Muž a žena*, *Tři grácie* a *Seriál*.⁵² Na tomto jediném uvádí dvě bratrovy písně, a to *Bratříčku, zavírej vrátka* a *Děkuji*, která završuje tuto nahrávku. Jedině na tomto CD se nachází i Janovy básně, které se střídají s písněmi. Ke každé básni nejprve řekne pár slov, buďto uvede příčiny vzniku nebo položí otázku, na kterou v textu odpoví. V úvodu se nachází píseň s tematikou nostalgického vzpomínání, které přechází k části o lásce, kterou nazval Osm podob lásky. Tato milostná část začíná básní Mat. Najdeme zde také jedinou píseň, která se vymyká jeho stylu a tou je rock and rollová píseň Krevní tlak, která pojednává o neshodách v milostném životě.

52 KRYL, Jan. Jan Kryl: textař, básník a zpěvák. <i>Jan Kryl</i> [online]. 2008 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: www.jankryl.cz

Závěr

Díky bakalářské práci snad rozšířím povědomí o existenci Jana Kryla. Pokusila jsem se alespoň o částečné seznámení s osobou Jana Kryla, jelikož není v možnostech mých a ani v možnostech bakalářské práce, seznámit čtenáře s celou problematikou daného tématu. Vylíčení životopisu je podle mého názoru přiměřeně rozsáhlé, avšak písňová tvorba, především co se ukázek týče, by mohla být obsáhlejší, ale nepovažovala jsem za vhodné uveřejňovat veškeré texty, které jsou dostupné na Janových stránkách.

V mé bakalářské práci možná chybí některé detaily, co se např. určitých jmen nebo míst týče, poněvadž nebylo možné některá jména zveřejnit. Při psaní své práce jsem vycházela především z rozhovoru s Janem Krylem, kterého jsem navštívila v Novém Jičíně. Nutno podotknout, že se jedná o velmi vstřícného a sympatického muže, který na mě udělal velmi dobrý dojem a který se mnou komunikoval po velmi dlouhou dobu, aby trpělivě zodpovídal veškeré mé dotazy.

Doufám, že se mi alespoň částečně podařilo dokázat, že Jan není jen tím zmiňovaným „parazitem“, který by těžil pouze ze slávy svého bratra, ale svébytným textařem, který si získal své příznivce. Tato práce může posloužit jako zdroj základních informací nejen o Janovi a jeho textech, ale také jako stručný výtah Karlovy kariéry. Věřím, že některé Janovy písně by mohly mnohé zaujmout a zároveň by mohly podnítit zvědavost k podrobnějšímu seznámení s jeho tvorbou.

Neexistuje žádná jiná práce s tímto tématem, jelikož Jan Kryl byl upřímně zaskočen, že bych o něm chtěla psát svou bakalářskou práci.

Zdroje

Knižní publikace a časopisy

KRYL, Karel. Texty písní. Praha: Torst, 1998.

KRYL, Karel. Krylogie. Praha: Academia, 1994.

ČERMÁK, Miloš. Půlkacíř, Rozhovor Miloše Čermáka s Karlem Krylem. Praha: Academia, 1994

NOVOTNÁ, Alena. Československé dějiny v datech. Praha: Svoboda, 1987. ISBN 25 - 043 - 87.

Internetové zdroje

Z HISTORIE KNIHTISKÁRNY KRYL & SCOTTI A KAREL KRYL [online]. [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: http://www.kryl.kat.cz/knihtiskarna/knihtiskarna_historie.htm

Supermusic. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: www.supermusic.sk

KRYL, Jan. *Jan Kryl: textař, básník a zpěvák.* <i>Jan Kryl</i> [online]. 2008 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: www.jankryl.cz

Folk.sk. *Krylonoce* [online]. 2012 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: www.folk.sk

Tandem- talk show Jana Rosáka. *Český rozhlas* [online]. 2014 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: www.rozhlas.cz